

การปรับตัวของพระสงฆ์รุ่นใหม่ในยุคของสังคมออนไลน์

ADAPTATION OF A NEW GENERATION OF MONKS IN THE ERA OF SOCIAL MEDIA

Received: 2022-04-09

Revised: 2022-04-25

Accepted: 2022-04-28

¹พระชลญาณมุนี,

¹Phrachonyanmuni

¹วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Chon buri Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding Author's Email: watutoknum@gmail. Com

¹เบอร์โทร : 081-4340807

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอถึงมุมมองของการปรับตัวของพระสงฆ์รุ่นใหม่ในยุคของสังคมออนไลน์ที่ถือว่ามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สามารถติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจของสารนั้น ภายในเสี้ยววินาทีทั้ง ภาพ เสียง และตัวอักษรได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และชัดเจน ประกอบกับสภาพปัจจุบันทั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ยิ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของสื่ออินเทอร์เน็ต ในการสื่อสาร พูดคุย การเรียน ประชุม ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่นเดียวกับพระสงฆ์ยุคใหม่ต้องมีการปรับตัวตามยุคตามสมัย มีการประชุมคณะสงฆ์ผ่าน Zoom การเรียนการสอนผ่านระบบ google meet การแสดงธรรมะผ่านช่องทาง Youtube Facebook Fanpage Twitter หรือแม้แต่การ Liveสด พูดคุยสื่อสารกันเสมือนอยู่ในสังคมจริง ถึงแม้บทบาทพระสงฆ์มีหน้าที่ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการก่อสร้างและการบูรณะ ปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม รวมถึงด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม พระสงฆ์รุ่นใหม่ในปัจจุบัน จึงต้องปรับตัวเข้ากับคนยุคสมัยใหม่ที่มุ่งแสวงหาความรู้ทางปัญญาจากสื่อสารสนเทศ จากเดิมพระสงฆ์มีการเผยแผ่ธรรมะ เฉพาะภายในวัดโดยการเทศนา หากเมื่อเทียบกับปัจจุบัน การถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า สามารถเผยแพร่ในทุกมุมโลกได้ ในลักษณะการถ่ายทอดสด หรือคลิปการบรรยายด้วยภาษาและถ้อยคำที่มีความหลากหลายบนสื่อออนไลน์ให้น่าสนใจ โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย การใช้ภาษา ถ้อยคำและการวางตัวที่เหมาะสม ก็นำมาสู่ประโยชน์แห่งความศรัทธาใน

พระพุทธศาสนา แต่หากพระสงฆ์รูปใดใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ นำพาความเสียหายมาสู่พระพุทธศาสนา ก็จะทำให้สถาบันศาสนาเกิดความเสื่อมศรัทธาในที่สุด ดังนั้น สื่อออนไลน์จึงเสมือนมีดสองคมในการใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ใช้จะใช้ไปในทิศทางใด เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัดแม้แต่พรหมแดน สถานที่และเวลา ดังนั้น การเผยแพร่ธรรมะ การใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์เหล่านี้อย่างไรให้เหมาะสม ไม่กระทบต่อสถาบันศาสนาและหลักการสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้จึงเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อพระสงฆ์เข้าใจบทบาทของตนเองแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศก็คือ เครื่องมือหนึ่งที่พระสงฆ์รุ่นใหม่ควรศึกษาและส่งเสริมให้พระได้มีโอกาสศึกษาให้มากขึ้น เป็นที่พึงทางจิตวิญญาณให้กับชาวโลกได้อย่างมีความสุขและสงบต่อไป

คำสำคัญ: การปรับตัว; พระสงฆ์; สื่อออนไลน์

Abstract

This article presents the perspective of the new monks' adaptation in the era of Social Media that plays an important role in human life and can communicate in order to understand the substance within a split second, both images, sounds, and characters are convenient, fast and clear, coupled with the current situation, including the epidemic of the Coronavirus Disease 2019 (Covid-19), it is even more important to consider the importance of Internet media in communication, talks, and communication, studying, meeting, studying various knowledge through the Internet, just like monks in the new era must adapt according to the modern era. There is a meeting of monks through Zoom, teaching through the google meet system, Dharma performances via Youtube, Facebook, Fanpage, Twitter, or even live, talk and communicate like in real society. Although the role of monks has duties in various fields, namely the administration of the Sangha, management education for monks, novices and people; construction and restoration of temples including the service of public benefit to society new monks today therefore have to adapt to modern people who seek intellectual knowledge from information media. From the past, monks have spread the Dharma only within the temple by preaching, if compared to the present conveying the teachings of the Buddha can be published in every corner

of the world in a live broadcast or clips of lectures in various languages and words on online media to be interesting by modifying the presentation of religious teachings for easy understanding, proper use of language, wording, and posture. It brings benefits of faith in Buddhism but if any monks use online media for the wrong purpose bring damage to Buddhism will cause religious institutions to lose faith in the end, so online media is like a double-edged knife to use which depends on which direction the user will use because it is an effective communication channel access to all groups, all genders, all ages, not even limited to borderlands place and time. Therefore, spreading the Dharma how to make the right use of these online media? It does not affect religious institutions and important principles laid down by the Buddha. Therefore, it is important when the monks understand their role Information technology is one tool that new monks should study and encourage monks to have more opportunities to study a spiritual refuge for the people of the world to be happy and peaceful.

Keywords: adaptation; monks; Social media

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยและทั่วโลกกำลังประสบกับภาวะวิกฤติอย่างหนัก จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2019 ที่ผ่านมา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางสังคมและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นจำนวนมาก ในส่วนของคณะสงฆ์นั้นย่อมแน่นอนว่า ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ไม่น้อย กิจของสงฆ์ หน้าที่ของชาวพุทธ ไหว้พระ ทำบุญ ตักบาตร ต้องงดเพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาด ผู้คนต่างระมัดระวังและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง พฤติกรรมการเข้าวัดก็ลดน้อยลง วิธีแสวงหาธรรมะก็ได้ปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นเดียวกัน โดยใช้ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) มาปฏิบัติ ตามประกาศมาตรการสำหรับสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า) ทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้ (Ministry of Public Health, 2022)

1) ให้ความรู้ คำแนะนำ หรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคแก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา เช่น โปสเตอร์ เสี่ยงประชาสัมพันธ์การล้างมือที่ถูกต้อง และการสวมหน้ากากอนามัย

2) งดการมาประกอบพิธีกรรมและพักผ่อนอยู่ที่บ้าน หลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกันระหว่างผู้มาร่วมงาน

3) จัดหาเจลล้างมือ แอลกอฮอล์ และหน้ากากอนามัย บริเวณภายในศาสนสถาน เช่น ประตูทางเข้าอาคาร หองสุมหา จุดประชาสัมพันธ์จุดปฐมพยาบาล เป็นต้น

4) จัดให้มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ และบริเวณที่มีผู้สัมผัสปริมาณมาก เช่น ราวบันได ลูกบิดประตู ไม้ตีระฆัง กระบอกเชิยมซี หองน้ำ ด้วยน้ำผงซักฟอก น้ำยาทำความสะอาด แอลกอฮอล์ วันละอย่างน้อย 2 ครั้ง

5) งดให้บริการยืมหนังสือบทสวด ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมประกอบพิธีกรรมจัดหาเอง

6) จัดจุดปฐมพยาบาลให้การดูแลรักษาเบื้องต้นแก่ผู้ป่วย

7) ลดความแออัดของผู้ร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยอาจพิจารณากระจายสถานที่หรือมุมที่ประกอบพิธีได้หลาย ๆ แห่งในศาสนสถานนั้น ๆ

8) จัดที่นั่งให้ผู้ร่วมประกอบพิธีให้อยู่ห่างจากกันอย่างน้อย 1 เมตร

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติที่มีอายุยาวนานมากกว่าสองพันปี มีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม แบบแผนการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม สามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในทุกแง่มุมของชีวิต โดยมีพระสงฆ์ เป็นบุคคลที่พร้อมด้วยความรู้ในหลักศีลธรรมและจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตาม รวมถึงเป็นผู้นำทางศาสนาในการผลักดันกระบวนการพัฒนาสังคมควบคู่กันไป เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง สถาบันทางศาสนาทั้งวัดและพระสงฆ์ก็ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทเช่นกัน ทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวไม่ว่าจะเป็นเรื่องกิจของสงฆ์ การเผยแผ่พระธรรม คำสอนแก่ญาติโยม โดยการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ พระพุทธศาสนามีความมั่นคงและยั่งยืนก็ด้วยพุทธศาสนิกชนผู้เป็นศาสนทายาทถือปฏิบัติและอนุรักษ์สืบทอดกันมา ทั้งด้านปริยัติธรรม โดยอาศัยพระธรรมวินัยจากพระไตรปิฎก เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่า วัดหรือสถาบันศาสนาเป็นสถาบันหลักและมีบทบาทสูงในระดับขั้นทางสังคมมาโดยตลอด เพราะวัดเป็นสถาบันศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยได้เป็นอย่างดีโดยในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันพระ วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา ซึ่งวันสำคัญเหล่านี้ ถือว่าเป็นวันสำคัญที่พุทธศาสนิกชนจะเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร เวียนเทียน ฟังเทศน์ ฟังธรรม

โดยเฉพาะการเผยแพร่พระธรรมคำสอน พระสงฆ์รุ่นใหม่ จึงเห็นช่องทางของสื่อออนไลน์ในการเข้าถึงญาติโยม โดยที่ไม่ต้องพบปะ เกิดการรวมกลุ่มกัน เพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว จึงใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Technology and Communication) มาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนในรูปแบบต่าง ๆ

พระสงฆ์ เป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่ถูกกำหนดสถานภาพและบทบาทในสังคม โดยมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามพระวินัย และการเผยแพร่คำสอน ช่วยยกระดับจิตใจของประชาชนให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต ปัจจุบันช่องทางการสื่อสารผ่าน “อินเทอร์เน็ต” (Internet) จึงเสมือนเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างมนุษย์ในพื้นที่ห่างไกลกัน ให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว จากเดิมมีการส่งข้อมูลผ่านทางโทรเลข โทรสาร email, Messenger พัฒนามาถึงโปรแกรมติดต่อสารผ่านทาง Facebook โปรแกรม Line, Twitter, Tiktok เป็นต้น ซึ่งเป็นสื่อใหม่ในการติดต่อประสานงาน ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ รวมถึงการแชร์ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง เรียกได้ว่า สังคมโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือยุคที่การสื่อสารไร้พรมแดนอย่างแท้จริง รวมถึงการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบ Live สด การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและการสื่อสารได้ก้าวสู่ยุคการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) นี้ ทำให้วงการพระพุทธศาสนา ได้พยายามใช้อินเทอร์เน็ต เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ธรรมะ โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ทุกเพศ ทุกวัยเข้าถึง มีความสนุก น่าสนใจ อย่างเช่น พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นพระนักวิชาการ ยังอุทิศตนทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบ “ธรรมประยุกต์” (Applied Buddhism) จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางด้วยผลงานธรรมนิพนธ์ในชุด “ธรรมะติดปีก พระมหาไพรวัลย์ วรวณฺโณ พระนักเทศน์ชื่อดัง ขวัญใจเด็กรุ่นใหม่และชาวโซเชียล เคยไลฟ์สดแสดงธรรมแนวเข้มข้น ร่วมกับ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มีรูปแบบการนำเสนอ การเทศน์แบบเดลิเวอรี่ ซึ่งท่านกล่าวว่า “การเทศน์แบบนี้ไม่ใช่สิ่งใหม่ มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เคยเผยแผ่ธรรมะแบบเดลิเวอรี่ คือ หลังจากที่พระองค์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็ได้เสด็จไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อเทศน์สอนผู้คนโดยอันดับแรก ได้เสด็จไปตามหาปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ซึ่งหนีพระองค์ไปเพราะหมดศรัทธาที่พระองค์เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา เพื่อแสดงปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์ ส่วนเหล่าปัญจวัคคีย์ เมื่อฟังคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ก็ได้แยกย้ายกันไปสั่งสอนชาวบ้าน ต่อมาเมื่อบรรดาพระสงฆ์ได้ฟังธรรมจากพระพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนแจ่มแจ้งแล้ว ก็แยกกันไปเผยแผ่ธรรมะเช่นกัน เพราะพุทธองค์ทรงบัญญัติให้การเผยแผ่ธรรมะเป็นกิจอย่างหนึ่งของพระสงฆ์” (Foundation of Science and Technology Council of Thailand, 2022)

เช่นเดียวกับ เหตุการณ์ที่ผ่านมาพระมหาไพรวัลย์ วรวณฺโณ กับพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ทั้งสองท่านได้ปรับตัวเองเข้ากับยุคสมัย ในการใช้เทคโนโลยี การใช้โซเชียลมีเดีย และการใช้กระแสสังคมที่กำลังได้รับความสนใจจากคนในโลกออนไลน์เป็นสื่อกลางในการนำเสนอธรรมะ สร้างแรงดึงดูดให้กับผู้คนเข้ามาฟังธรรมะกันอย่างไม่เคยเห็นมาก่อน เป็นการนำเสนอธรรมะแบบเข้าใจง่าย เข้าถึงทุกกลุ่ม ดูแล้วไม่น่าเบื่อ เฟลิดเฟลิน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ด้วยเทคนิคลีลาการพูด สอดแทรกธรรมะข้อคิด ซึ่งบางกลุ่มมองว่านี่คือ การทลายกรอบความเป็นพระสงฆ์แบบไทย ๆ แต่ในทางกลับกันก็มีคนที่วิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างรุนแรง กล่าวว่า ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะที่ไม่เหมาะสมต่อพระพุทธศาสนา โดยในโลกสื่อออนไลน์ทั้ง เฟสบุ๊ก Twitter ต่างใช้ตัวย่อ "พส" เป็นสื่อในการถูกใช้แทนคำว่าพระสงฆ์ ซึ่งพ้องกับ พศ. ตัวย่อ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนการสนทนาด้วยถ้อยคำภาษาอย่างง่ายและกันเองที่ถูกใจชาวโซเชียล ทำให้เกิดเสียงตอบรับบางส่วนว่าไม่เหมาะสม (BBC NEWS, 2022) จนกระทั่งทั้ง 2 ท่านต้องลาสิกขา ออกจากการเป็นพระสงฆ์ ขณะเดียวกัน สื่อออนไลน์เหล่านี้ก็เหมือนมีดสองคมในการทำลายสถาบันทางศาสนา การเกิดคำถาม ความไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติ ทำลายภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ในโลกยุคสมัยใหม่ (Modern world) โดยเฉพาะสังคมที่พัฒนาเป็น "สังคมข่าวสาร" (Information society) สถาบันที่ก้าวสู่ตำแหน่งศูนย์กลางของสารสนเทศ นั่นคือ สื่อมวลชน ฉะนั้น หากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปโดยธรรมชาติ รูปแบบความสัมพันธ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ น่าจะเป็นรูปแบบที่สถาบันใหม่ (สื่อมวลชน) เข้าไปแทนที่ (Substitution) สถาบันเดิม (ศาสนา) เช่น คนรุ่นใหม่จะใช้เวลาไปวัดน้อยลงอย่างมาก สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ต ได้มีมุมมองประชาชนบางส่วนต่อภาพพระสงฆ์ที่ใช้อินเทอร์เน็ต ในทางที่น่าสงสัยว่าอาจไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างเดียว เพราะไม่ได้มีข้อบังคับ และไม่ได้กำหนดขอบเขต หรือกฎระเบียบการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับพระสงฆ์และสามเณร ก่อให้เกิดความวิตกกังวลเสียหายในภาพลักษณ์และกิจการพระพุทธศาสนาได้ง่าย อาจส่งผลต่อการเป็นผู้นำทางศาสนา สังคม และทางปัญญาของพระสงฆ์ยิ่งไปกว่านั้น การใช้อินเทอร์เน็ตของพระสงฆ์ยังอาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมไทย ก่อให้เกิดความอคติต่อบทบาทของพระสงฆ์ เนื่องจากการเผชิญหน้ากันระหว่างวัฒนธรรมกับเทคโนโลยีที่ไม่อาจผสมกลมกลืนกันได้อย่างลงตัว ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกันขึ้นมาในสังคม (Lapthananon, Buamai, 2014)

สำหรับกรณีของสถาบันศาสนา ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งสถาบันในสังคมไทย มุ่งเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไร ให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อออนไลน์บนโลกอินเทอร์เน็ต เข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมาก พระสงฆ์รุ่นใหม่จึงเริ่ม

หันมาสนใจใช้สื่อออนไลน์ให้ก่อประโยชน์มากขึ้น ทั้งการศึกษาหาความรู้ การเผยแพร่ความรู้ และการพูดคุยในเรื่องราวธรรมะที่เป็นประโยชน์ เพราะพระสงฆ์ยุคใหม่ส่วนใหญ่แล้วก็มักจะเข้าศึกษาเรียนในระดับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสองสถาบันหลักที่เปิดสอน คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฝ่ายมหานิกาย) และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ฝ่ายธรรมยุต) จึงจำเป็นที่สื่ออินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อท่านเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร หากเป็นประชาชนทั่วไปใช้สื่อในการเผยแพร่ข้อมูล แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ย่อมไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด แต่เมื่อพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ละแล้วซึ่งกิเลสทั้งปวง ได้ให้ความสนใจมาใช้สื่อใหม่ดังกล่าว ความเชื่อที่ว่าการวิเคราะห์เรื่องการรับสารนั้น ไม่อาจจะแยกการวิเคราะห์สารกับการวิเคราะห์ผู้รับสารออกจากกันได้ หากแต่ต้องวิเคราะห์ร่วมกันและแนวทางในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสารและผู้รับด้านหนึ่งในตัวบท (Text) จะต้องมีการวางกรอบความหมายอันหลากหลายไว้ชุดหนึ่ง (Structured Polysemy) โดยที่ตัวบทหนึ่งไม่สามารถจะเลือกบรรจุความหมายไว้เพียงความหมายเดียวเท่านั้น หรือไม่สามารถจะปิดกั้นความหมายอื่น ๆ ที่ อาจจะแตกต่างออกไปบ้างได้อย่างแน่นอน สำหรับผู้อ่านเอง ก็มีอิสระในการจะเลือกตีความหมายได้ อย่างไรก็ดีตาม อิสระในการตีความของผู้อ่านก็มีข้อจำกัด แต่ทว่าจะต้องอยู่ภายใต้กรอบแห่งความหมายอันหลากหลายที่ปรากฏอยู่ในตัวบทนั้น ๆ (Kaewthep, 1998) ตามหลักการของ Morley การรับเนื้อหาสารคงไม่แตกต่าง หรือมีอิสระในการคิด ตีความ ที่จะเลือกรับสารตรงตามความสนใจของพระสงฆ์รูปนั้น ๆ แต่เมื่อสภาพสังคมความเป็นจริง เนื้อหา สารผ่านเฟสบุ๊คไม่ได้มีเพียงสารที่เกี่ยวกับธรรมะเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงเนื้อหาบันเทิง เนื้อหาแสดงความก้าวร้าว เรื่องราวสื่อทางล่อแหลมด้วย ดังนั้น สื่อออนไลน์จึงเสมือนมีดสองคมในการใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ใช้จะใช้ไปในทิศทางแบบใด เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำกัดพรหมแดน ไม่จำกัดสถานที่และไม่จำกัดเวลา

บทบาทพระสงฆ์ในทางสังคม

ทฤษฎีบทบาท เป็นทฤษฎีที่วิวัฒนาการมาจากแนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ ที่กล่าวว่า มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำต่อกัน มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมบทบาทความคิดเห็นหรือทัศนคติที่ได้ผลมาจากความคาดหวังทางสังคม ตำแหน่งสถานภาพของบุคคลนั้น กระทั่งปัจจุบัน (Sirikanjana, 2012) กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ไทยสืบเนื่องมาจากการที่พระสงฆ์ไทยส่วนใหญ่มิได้แยกตัวออกไปอยู่โดดเดี่ยวห่างจากชุมชน พระสงฆ์จึงต้องรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่อง การสั่งสอนศาสนธรรม และการปฏิบัติธรรมเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชนทั้งทางด้านวัตถุ การพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมทั้ง

การเป็นผู้นำของชุมชน พระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่พัฒนาศีลธรรมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์หลายรูปได้รับการยอมรับนับถือและยกย่อง โดยมีบทบาทในด้านการปกครองคณะสงฆ์ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ได้แก่ งานบริหารและเป็นอาจารย์สอนตามสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และการเขียนตำรา และการปฏิบัติธรรมโดยเผยแผ่ ผ่านสื่อต่าง ๆ ด้านการก่อสร้าง และการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม หมายถึง การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษามรดกของชุมชน รวมถึงด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่าง ๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ (Susiwa, 2022)

ตามที่ Phra Theppariyatsuthi (Worawit), 2002) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรมที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นภาระหน้าที่เพราะเป็นการของคณะสงฆ์ โดยมี 6 ฝ่าย คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อความเรียบร้อยดีงาม เช่นเดียวกับ เสฐียรพงษ์ วรรณปก (Wanapok, 2006) ได้กล่าวว่า ภารกิจที่สำคัญยิ่งของพระสงฆ์ คือ การอบรมสั่งสอนชาวบ้านในทางที่ถูกที่ควร ชาวบ้านได้ให้การอุปการะปัจจัย 4 แก่พระสงฆ์ ให้มีกำลังศึกษาปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็ควรอนุเคราะห์ชาวบ้านเป็นการตอบแทน ด้วยสภาพแวดล้อมทางสังคม พระสงฆ์ในยุคดิจิทัล องค์กรสงฆ์จึงควรจะต้องมีพระสงฆ์ที่ศึกษาและพัฒนาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น จะได้นำไปเผยแผ่ให้กับคนรุ่นใหม่ได้ เพราะพูดภาษาเดียวกัน หากไม่เดินทางไปด้วยกายก็สามารถอาศัยความเจริญทางเทคโนโลยีเผยแผ่ธรรมผ่าน อินเทอร์เน็ตหรือช่องทางอื่น ๆ เช่นเดียวกับ ปุณณนุช ชุตินา (Chutima, 2000) มองว่า ท่านพุทธทาส มองความจริงใน 2 ลักษณะ คือ ความจริงแท้ หมายถึง ธรรมะซึ่งเป็นสากล และความจริงสมมติ อันหมายถึง ความจริงที่สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน การสื่อสารของท่านจึงมี 2 ระดับ คือ 1) ระดับมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับตนเอง ซึ่งใช้ภาษาธรรมในการสื่อสาร 2) ระดับมนุษย์กับมนุษย์ ใช้ภาษาคนในการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ ศีลธรรมและสันติภาพ ท่านพุทธทาสจึงใช้ การสื่อสารในระดับที่สองในการสื่อสารกับพุทธศาสนิกชน โดยเน้นการสื่อสารที่เป็นประโยชน์ และส่งธรรมสารผ่านสื่อที่หลากหลาย เพื่อมุ่งให้เกิดความรู้ที่นำไปสู่หนทางปฏิบัติ ท่านพุทธทาสใช้วัตรกรรมการสื่อสารศาสนาผ่าน “วัตรกรรมสาร” คือ มีความรู้ (การสื่อสารเข้า) ในแนวทางประจักษ์นิยมแบบเฉพาะตนซึ่งเป็นองค์ความรู้ทางโลก โดยเฉพาะการยอมรับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ไปจนถึงการรับความคิดและ

อารมณ์ผ่านประสามสัมผัสทางธรรม คือ ใจ การสื่อสารขาออก จึงเกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจของมนุษย์ระหว่างภายในตนเองและภายนอก เพื่อให้เข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความจริงแท้ ธรรมะ และนิพพาน นับว่าเป็นพระสงฆ์ยุคใหม่ที่เข้าถึงคำวาทกรรมทางการสื่อสารศาสนา

สภาพสื่อใหม่ในปัจจุบัน

ด้วยสื่อออนไลน์หลายประเภท เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถสมัครเป็นสมาชิกฟรี เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันในสังคมเสมือนจริง เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนชุดข้อมูลหนึ่ง ๆ ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน โดยสื่อสารผ่านรูปสัญลักษณ์ต่าง ๆ ด้วยรูปแบบเครื่องมือที่หลากหลาย แม้แต่การถ่ายทอดสดกิจกรรมของผู้ใช้สมาชิกในสังคมเสมือนจริงได้รับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง สื่อเหล่านี้จึงกลายเป็นที่นิยมของคนไทยทั่วไปในทุกชนชั้นรายได้ อายุ เพศ หรือแม้แต่ระดับการศึกษา ซึ่งเข้าถึงได้อย่างง่ายดายผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

1) เว็บไซต์ หน้าเว็บเพจที่จัดทำขึ้น เพื่อนำเสนอข้อมูลต่างๆ ผ่านทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยจะมีหน้าเว็บเพจหลายๆ หน้า ที่เชื่อมโยงเข้ากับไฮเปอร์ลิงค์ เพื่อให้สามารถเปิดไปยังหน้าเพจต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดายและถูกจัดเก็บไว้ใน www. (เว็ลด์ไวด์เว็บ) โดยเว็บไซต์ส่วนใหญ่ก็นั้นก็มีทั้งเว็บไซต์ที่เปิดให้เข้าชมได้ฟรี และเว็บไซต์ที่ต้องสมัครสมาชิกและเสียค่าบริการ จึงจะเข้าใช้งานเว็บได้ ซึ่งข้อมูลในเว็บก็จะมีหลากหลายแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการนำเสนอของเจ้าของเว็บไซต์ การเรียกดูเว็บไซต์จะเรียกดูผ่านทางซอฟต์แวร์ในลักษณะของเบราว์เซอร์

2) Weblogs เป็นรูปแบบเว็บไซต์ประเภทหนึ่ง ซึ่งถูกเขียนขึ้นในลำดับที่เรียงตามเวลาในการเขียน ซึ่งจะแสดงข้อมูลที่เขียนล่าสุดไว้แรกสุด บล็อกโดยปกติจะประกอบด้วย ข้อความ ภาพ ลิงก์ ซึ่งบางครั้งจะรวมสื่อต่าง ๆ ให้ผู้เข้าชมได้ทราบถึงเรื่องราวนั้น ๆ โดยในอดีตรูปแบบเก่าของการทำ Blog มักจะอยู่ในรูปแบบของการเขียนเรื่องราวอยู่บน Blog ส่วนตัว บนเว็บไซต์ ที่เปิดให้ผู้ใช้มาสร้าง Blog ของตน ซึ่งในปัจจุบันผู้ใช้หรือบล็อกเกอร์หันมานิยมทำ Blog ในรูปแบบของวิดีโอบน YouTube หรือที่เรียกว่า Vlog Video และเน้นการเขียน Content บน Facebook แทนการเขียนบนเว็บบล็อกต่าง ๆ

3) Zoom แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ (Video Conference Platform) ที่ได้รับความนิยมหลังจากที่เกิดการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดย Zoom Meeting นั้นมีฟังก์ชันการใช้งานทั้งการประชุมออนไลน์ แชทผ่านข้อความ และยังมีลูกเล่นอื่น ๆ อย่างเช่น การแชร์หน้าจอจาก

อุปกรณ์นั้น ๆ (Share Screen), การเปลี่ยนภาพพื้นหลังขณะประชุมได้ (Change Background), การอัดวิดีโอขณะประชุมได้ (Record Video) ฯลฯ

4) Youtube ยูทูบเป็นเว็บไซต์คลังคลิปวิดีโอที่มีจำนวนมากกว่าล้านคลิปจากผู้ใช้งานที่อัปโหลดทั่วโลก ภายใต้การให้บริการฟรีและมีหลากหลายหมวดหมู่ให้เลือกชม เช่น สารคดี กีฬา ภาพยนตร์ การ์ตูน รายการทีวี/วิดีโอเพลง เป็นต้น จึงเป็นที่นิยมของคนทุกเพศ ทุกวัย และนอกจาก Youtube ยังสนับสนุนให้ผู้ใช้งานสามารถเป็น Creator นักสร้างสรรค์วิดีโอบน Youtube หรือที่นิยมเรียกกันว่า “ยูทูบเบอร์ (Youtuber)” เพื่อสร้างช่อง (Channel) อัปโหลดวิดีโอให้ผู้คนได้เข้าชม ติดตาม และสร้างรายได้ให้กับผู้สร้างคลิปวิดีโอ

5) Facebook บริการบนอินเทอร์เน็ตบริการหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารและร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรม หนึ่งหรือหลาย ๆ กิจกรรมกับผู้ใช้ Facebook คนอื่น ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็น การตั้งประเด็น ถามตอบในเรื่องที่สนใจ โพสต์รูปภาพ โพสต์คลิปวิดีโอ เขียนบทความหรือบล็อก แชทคุยกันแบบสด ๆ เล่นเกมส์แบบเป็นกลุ่ม (เป็นที่นิยมกันอย่างมาก) และยังสามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ ผ่านแอปพลิเคชันเสริม (Applications) ที่มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งแอปพลิเคชันดังกล่าวได้ถูกพัฒนาเข้ามาเพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ

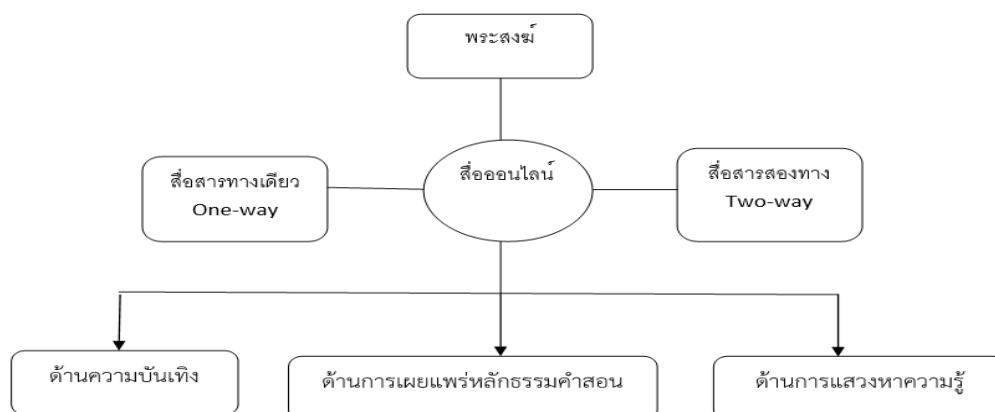
6) Twitter เป็นบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จำพวกไมโครบล็อก (Micro Blogging) โดยผู้ใช้สามารถส่งข้อความยาวไม่เกิน 140 ตัวอักษร ว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่ ข่าวสารที่น่าสนใจของคนอื่น และข้อความที่ส่งถึงกันมีศัพท์เรียกว่า "Tweets" ด้วยประเภทสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบันมีอย่างมากมาย โดยสื่อสังคมแต่ละประเภท มีบทบาทในการเป็นเครื่องมือที่เสริมเข้ามาในกระบวนการสื่อสาร กลายเป็นสื่อใหม่ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในยุคที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่ออินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้นและมีการใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร ทุกคนหันมาใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น รวมถึงพระภิกษุสงฆ์ ชาวพุทธนิยมการมีวิถีชีวิตใหม่ในสภาพแวดล้อมใหม่ นั่นคือ สังคมออนไลน์ที่เป็นโลกเสมือนจริง ซึ่งไม่ต่างกับสังคมออฟไลน์ ที่วัดยังต้องมีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่วัดยังมีบทบาทอื่น อาทิ บทบาทด้านการส่งเสริมการศึกษาด้านศาสนาและวัฒนธรรม บทบาทด้านส่งเสริมเครื่องรางของขลัง บทบาทด้านการส่งเสริมเผยแผ่ธรรม บทบาทด้านการส่งเสริมศิลปะ ประเพณีและพิธีกรรม บทบาทด้านการท่องเที่ยว โดยการขับเคลื่อนร่วมกันทั้งพระสงฆ์และศรัทธาในชุมชนเป็นสำคัญ (Patipanamethee, Rangsing, 2019) วัดยังมีบทบาทในการอบรมสั่งสอน คุณธรรมจริยธรรม ความเข้มแข็งในสถาบันครอบครัว สร้างเสริมบทบาทที่พึงกระทำต่อกันในครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงได้มีการการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกเพื่อให้

เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างทั่วถึง ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ในรูปแบบของการสื่อสาร ซึ่งมีรูปแบบในลักษณะ

การสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) การสื่อสารที่ผู้รับไม่สามารถโต้ตอบกับผู้ส่งในสื่อกลางเดียวกันได้ ผู้ส่งเป็นฝ่ายส่งข่าวสารเพียงอย่างเดียว ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปของสื่อสารสาธารณะ เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หรือบอร์ด ประกาศ เป็นต้น

การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งและผู้รับข่าวสาร สามารถโต้ตอบกันได้ในสื่อกลางเดียวกัน

จากการสื่อสารดังกล่าวทำให้ผู้รับสาร สามารถเข้าใจในสารนั้น ๆ โดยมีการปรับเทคนิควิธีและประยุกต์หลักการสื่อสาร เพื่อให้คนไทยสามารถรับรู้ และเข้าใจในคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา นับได้ว่าเป็นก้าวหนึ่งของการขยายวงกว้างในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า รวมถึงเครื่องมือการสื่อสารเหล่านี้ ยังสามารถเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ยุคใหม่ ใช้ในการศึกษาหาความรู้ ในรูปแบบของการศึกษา เพราะในปัจจุบันได้เกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้พระภิกษุสามเณร ต้องจัดการเรียน ในรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ แม้แต่พระเถระชั้นผู้ใหญ่ก็ต้องประชุมปกครองคณะสงฆ์ ผ่าน Zoom เป็นต้นโดยอาศัยเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และด้านความบันเทิง ที่มีปรากฏอย่างหลากหลายบนโลกอินเทอร์เน็ตนี้ ล้วนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการส่งเสริมให้พระสงฆ์เกิดความสามารถในการฝึกทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึง การใช้เครื่องมือเหล่านี้ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน

ภาพประกอบที่ 1: เทคนิควิธีและหลักการสื่อสารของพระสงฆ์

จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์จัดว่าอยู่ในสังคมที่มีความเจริญรุ่งเรืองด้วยสิ่งเหล่านี้ จึงต้องใช้โอกาสในการสร้างสรรค์และพัฒนการเรียนรู้ให้ทันยุคทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน รวมถึงข้อจำกัดทางสภาพและภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ เพราะการใช้เครื่องมือเหล่านี้มีทั้งส่วนที่สร้างสรรค์และส่วนที่ทำลาย หากพระสงฆ์ไม่คำนึงถึงพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางกำหนดกรอบเอาไว้ ก็อาจถูกตั้งข้อสังเกตจากพุทธศาสนิกชนว่าเหมาะสม ก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาลงนั่นเอง ตามที่ข่าว “คณะกรรมการมหาเถรสมาคม ออกหนังสือเรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แจ้งไปยังเจ้าคณะเขตทุกเขตในกรุงเทพมหานคร ให้ทุกวัดกำชับพระสงฆ์ ประพฤติตามพระธรรมวินัย และใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม หลังจากก่อนหน้านี้ มีข่าวเกี่ยวกับบ่วงการพระสงฆ์ สามเณร ประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมตามพระธรรมวินัยในการใช้โซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ในทางที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อผู้ที่พบเห็น เพื่อปกป้องพระพุทธศาสนา ให้เจ้าอาวาสทุกวัดในเขตปกครอง ได้ควบคุม ตักเตือน สอดส่อง กวดขันพระภิกษุสามเณร ให้ปฏิบัติอยู่ในสมณสาธูป เป็นไปอย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ” (voice online, 2022) สอดคล้องกับการศึกษาของ พินิจ ลาภานานนท์ และ แทนพันธ์ เสนะพันธุ์บัวใหม่ (Lapthananon, Buamai, 2014) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่อาจนำไปสู่การอาบัติ ความเหมาะสม และรูปแบบการใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ต เพื่อกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ โดยมี เรื่องการใช้เฟสบุ๊กของพระสงฆ์เป็นหนึ่งประเด็นที่ศึกษาจากหัวข้อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า พฤติกรรมและลักษณะการใช้งานเฟสบุ๊กของพระสงฆ์ เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) พระสงฆ์ที่โดดเด่นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่วนใหญ่พระสงฆ์กลุ่มนี้อยู่ในวินัยสิต นักศึกษา ที่เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์มาก่อนบวชเรียนเป็นพระสงฆ์ที่มีจำนวนพรรษาไม่มากนัก 2) พระสงฆ์ที่โดดเด่นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่ธรรม พบว่า พระสงฆ์ที่บวชมาหลายพรรษาเป็นพระสงฆ์นักสอน หรือนักเทศน์ที่พอเข้าใจระบบสารสนเทศได้บ้างจะเป็นผู้เผยแพร่หลักธรรมบนเฟสบุ๊กเป็นกิจวัตรเพื่อให้เพื่อนเฟสบุ๊กติดตามอ่านและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) พระสงฆ์ที่โดดเด่นด้านวิชาการ พระสงฆ์ลักษณะนี้ มักใช้เฟสบุ๊กเป็นช่องทางเพื่อสื่อสารผลงานที่ผ่านมา และเป็นช่องทางอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ใช้เวลาอยู่บนเฟสบุ๊กไม่มากนัก 4) พระสงฆ์ที่โดดเด่นด้านการใช้เฟสบุ๊กเพื่อความบันเทิง มักจะสามารถพบพระสงฆ์ลักษณะนี้ได้ไม่ยาก โดยพระสงฆ์กลุ่มนี้จะใช้เวลาบนเฟสบุ๊กสูงในแต่ละสัปดาห์ ให้ความเป็นกันเอง ให้ความสนิทกับเพื่อนบนเฟสบุ๊กมากกว่าพระสงฆ์ลักษณะอื่น ได้ตอบสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยสามารถแบ่งลักษณะการโต้ตอบได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกมักจะมีคำสอน คติเตือนใจต่าง ๆ อยู่มาก แต่ระยะหลังมักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทั่วไปมากกว่า หรืออาจเป็นเรื่องส่วนตัว

ดังนั้น กระแสนิยมสื่อออนไลน์ เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคมทางโลก กับกลายเป็นช่องทางหนึ่งที่ สามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อสถาบันศาสนา โดยผ่านกลุ่มพระสงฆ์ที่ยอมรับ และใช้สื่อออนไลน์ เช่น facebook twitter tiktok ผ่านการโพสต์ข้อมูลความรู้ หลักธรรมคำสอน ข้อคิดต่าง ๆ รวมไปถึง การ Live สด แต่การใช้งานของพระสงฆ์แต่ละรูปจะมีลักษณะการใช้งานอย่างไร อยู่ในความเหมาะสมในระดับมากน้อยเพียงใดนั้นผู้ใช้งาน หรือพระสงฆ์เอง จะเป็นผู้ควบคุมเครื่องมือสื่อเหล่านี้ อาจสะท้อนให้เห็นว่า แม้วัฒนธรรมนิยมจะเข้าไปมีอำนาจต่อบุคลากรในสถาบันศาสนา แต่สุดท้ายแล้ว ลักษณะการใช้งานย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้ใช้

กลยุทธ์การเผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์หลักซึ่งพระพุทธเจ้าใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อจูงใจและดึงดูดให้คนจำนวนมากสนใจพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา นั้นสามารถได้ประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ทั้งจิตใจที่ทำให้เกิดความสงบ การรู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักการเสียสละ ซึ่งในหลักของพุทธศาสนาสอนไว้ว่า ให้ทำความดี เพื่อที่จะให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสุขอย่างแท้จริง การยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถสอนให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวต่างชาติเกิดความสามัคคีกันได้ จึงทำให้เป็นสาเหตุให้มีพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวต่างชาติ หันมาสนใจเข้าวัดกันมากขึ้น โดยวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (Phra Phromkunaphorn (P.E. Payutto), 2016)

- 1) วิธีการที่ 1 อนุปวาโท ไม่ว่าร้ายใคร ไม่โจมตีใคร ไม่โจมตีศาสนาอื่น แต่ใช้ปัญญาบอกว่าพระพุทธศาสนาดีอย่างไร
- 2) วิธีการที่ 2 อนุปฆาโต ไม่ทำร้ายใคร ไม่ใช้กำลังเพื่อไปบังคับให้ใครเชื่อ ไม่ทำร้าย ยึดหลักอหิงสาธรรม คือ ไม่เบียดเบียน ใช้ปัญญาในการอ้างเหตุผล จนกระทั่งผู้ฟังอยากลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 3) วิธีการที่ 3 ปาติโมกฺเข จ สัมโร มีความสละสลวยในศีลและมารยาทให้ดี
- 4) วิธีการที่ 4 มตฺตํ สุตา จ ภตฺตสฺมึ รู้จักประมาณในการรับประทาน รวมไปถึงการใช้สอยปัจจัยสี่ จะได้เป็นทางมาแห่งความเคารพเลื่อมใสของผู้ได้พบเห็น
- 5) วิธีการที่ 5 ปนฺตญฺจ สยนาสนํ นันทนํในที่สงฺบ นักปฏิบัติธรรมต้องรักความ สงบ และรู้ในการอยู่ในที่สงบ
- 6) วิธีการที่ 6 อธิจิตเต จ อาโยโค ประกอบความเพียรในอธิจิต ต้องหมั่นฝึก สมาธิเพราะสมาธิ คือ แก่นของการได้บรรลุมรรคผลนิพพาน

นอกจากนี้ หัวใจสำคัญของการเผยแพร่ ตามที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง การประกาศพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้ง ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งให้ไปประกาศพรหมจรรย์ว่า “พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป” จากพระพุทธพจน์นี้เป็นเครื่องชี้ชัดว่า เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ จะต้องเผยแพร่หลักคำสอนให้ทั่วถึง โดยหลักการก็คือให้เกิด ประโยชน์สุขตามพุทธประสงค์ 3 ประการคือ (Phra Phromkunaphorn (P.E. Payutto), 2016)

1) ทัศนคติที่มีต่อประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ในชาตินี้ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขในขั้นต้น เป็นหลักปฏิบัติในการสร้างเนื้อสร้างตัว สร้างฐานะที่มั่นคง

2) สัมปรายกัตถประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ประโยชน์ในชาติหน้า

2.1) สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือ เชื่อว่าทำดี ได้ดี เป็นต้น

2.2) ศีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล คือรักษากาย วาจาเรียบร้อย

2.3) จาคะสัมปทา ถึงพร้อมด้วยจาคะ คือ เสียสละเอื้ออาทร

2.4) ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา คือ รู้จักบาปบุญคุณโทษ

3) ปริมัตถประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์อย่างยิ่ง ความมีใจเป็นอิสระ ความมีจิตหลุดพ้นจากการถูกบังคับบงการชีวิตด้วยอำนาจของความอยากได้อะไรก็มี อยากเป็น จึงมีจิตใจปลอดโปร่งผ่องใส เบิกบานอยู่เป็นพื้นฐาน เพราะปราศจากกิเลส

ทำให้การเผยแผ่ การขยายพระสัทธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ได้กระจายออกไปสู่สาธุชนอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ทำให้เกิดรูปแบบการเผยแผ่พระธรรมคำสอนตามยุคตามสมัยเรื่อยมา เริ่มตั้งแต่ด้วยวิธีการท่องจำแบบดั้งเดิม จนมาถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อช่วยเผยแผ่ พระธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างทั่วถึง และรวดเร็ว สามารถปรับตัวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่สามารถออกข้างนอกบริเวณวัดหรือนอกบ้านได้ ซึ่งลดความเสี่ยงในการกระจายแพร่เชื้อโรค ทำให้การเผยแผ่หลักธรรมคำสอน จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ทั้งการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิต การฝึกจิต สมาธิ ให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสถานการณ์รุนแรงนี้ได้อย่างไร ทำให้ปัจจุบันพระสงฆ์นักปฏิบัติจึงมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ในรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบไปด้วย รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ รูปแบบโสตทัศน และรูปแบบออนไลน์ ด้วยองค์ประกอบของ

รูปแบบ การสื่อสารพุทธธรรม คือ เนื้อหาธรรมะ ถูกต้อง ถูกใจ ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติการสอนหลักธรรม ธรรมะปฏิบัติ ผ่านการนำเสนอแบบมัลติมีเดีย ได้แก่ นำเสนอด้วยตัวอักษร (Text) นำเสนอด้วยภาพนิ่ง (Still Image) นำเสนอด้วยภาพเคลื่อนไหว (Animation) นำเสนอด้วยภาพวิดีโอ (Video) นำเสนอด้วยเสียง (Sound) ผ่านช่องทางต่าง ๆ ตัวอย่าง พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ท่านเป็นคนแรก ๆ ที่ออกมาเผยแพร่ธรรมะผ่านช่องทางออนไลน์ สื่อสาธารณะต่าง ๆ เช่น รายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยใช้วิธีการสื่อสารเชิงวิจนะ ผ่านการตั้งคำถาม การใช้คำศัพท์แปลกใหม่ ศัพท์ต่างประเทศและศัพท์วัยรุ่น ผสมผสานกับการใช้สัมผัสทางภาษา คำอุปมาอุปมัยให้เกิดความคล้อยจอง น่าติดตามชม รวมถึงการใช้ภาพและเสียงร่วมกับอวัจนภาษา คือ การแสดงสีหน้ายิ้มแย้มและเสียงหัวเราะระหว่างการถ่ายทำรายการ ปรับเปลี่ยนอารมณ์ไปตามเหตุการณ์ที่เล่า พูดเสียงดัง ฟังชัด/น่าฟัง เพราะ ในปัจจุบันพระนักธรรมเผยแผ่ไม่ควรอยู่แต่ในวัดเพื่อรอรับโอกาสจากประชาชนอย่างเดียว แต่ต้องก้าวออกไปข้างนอกเมื่อมีโอกาส พระสงฆ์รุ่นใหม่จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ส่งสารที่มีอิทธิพลอย่างมากในการนำพุทธศาสนิกชนเข้าหาธรรม โดยการทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนพุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคมให้มากขึ้น

ผลกระทบการเผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ในยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ที่ทุกประเทศต่างติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีและระบบโทรคมนาคมอันทันสมัย คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรับเอาไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ได้เข้าครอบงำชีวิตชาวพุทธที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก อันกระทบต่อความเลื่อมใสศรัทธาที่ชาวพุทธมีต่อพระพุทธศาสนา เป็นเหตุทำให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติธรรมลดน้อยถอยลง และจะกัดกร่อนและทำลายวิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธจนสูญสิ้นไป ถึงแม้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมาก และในวงกว้าง แต่ประชาชนบางกลุ่มยังมองพระสงฆ์ที่มีหน้าที่ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในพื้นที่สาธารณะ ยังไม่เหมาะสม เช่น การโพสต์ข้อความ การนำเสนอรูปภาพต่าง การพูดคุยผ่านสื่อ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียภาพลักษณ์ ดังนั้น ควรตระหนักถึงสถานภาพของสมณเพศที่มีกรอบวัดความประพฤติตามหลักการพุทธบัญญัติมหาเถรสมาคมและบรรทัดฐานของสังคมไทยจึงควรวางบทบาทของตนเองให้เหมาะสม

โดยการใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ จึงเป็นการนำพระพุทธศาสนาออกนอกวัด ไม่จำกัดอยู่แต่เพียงการสื่อสารผ่านในวัด หรือผ่านวัด (พระ) เท่านั้น แต่การสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ยังทำลายกำแพงวัดลง ทำให้การรับรู้ หรือแสวงหาความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาไม่ถูกจำกัดอยู่แค่คน

บางกลุ่ม เช่น เฉพาะคนกลุ่มวัด ซึ่งได้แก่ ภิกษุ และฆราวาสที่เข้าวัด หรือผู้ที่ติดต่อกับพระสงฆ์ แต่การเปิดกว้างด้านข้อมูลอย่างไร้ขีดจำกัดที่เกิดจากการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ ทำให้ข้อมูลทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไหลเข้าไปในวัดไปด้วยกัน นับเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนา หากภิกษุ ไม่รู้เท่าทัน หรือปล่อยใจ ปล่อยวาจา และปล่อยกายไปตามข้อมูลที่ภิกษุไม่พึงเสพ (Eawsriwong, 2000)

สรุป

จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ยุคใหม่อย่างท่านว.วชิรเมธี และพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มีการศึกษาทัศนคติของผู้รับสาร ที่มีต่อนวัตกรรมการสื่อสารธรรมะที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการสื่อสารของพระสงฆ์ที่ เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลกยังไม่เป็นที่ยอมรับมากนักในหมู่ผู้รับสาร โดยมีประเด็นเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ “ความเป็นสงฆ์” ที่ผู้รับสารมองว่า พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่สุขุมเรียบร้อย รมัถระวังกิริยาวาจา และไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับประเด็นที่ไม่ใช่กิจของสงฆ์ แต่อีกแง่มุมหนึ่งก็เป็นการขับเคลื่อนพุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปอย่างแพร่หลาย เข้าถึงได้ทุกเพศ ทุกวัย ไม่เพียงแต่การเทศน์ธรรมเท่านั้น แต่เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงคำสอน หรือข้อคิดปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยที่ไม่ต้องเดินทางเข้าวัดเพื่อไปฟังเทศน์ ฟังธรรม ซึ่งสอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่สถานการณ์ของสังคมเจอวิกฤติทางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้คนส่วนใหญ่ต้องอยู่บ้าน จำกัดพื้นที่ การรวมกลุ่มกันในพื้นที่สาธารณะ ทำให้จำนวนคนเข้าวัดลดลง ประกอบกับสังคมไทยส่วนใหญ่ จากสถิติแล้วเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ มักเข้าวัดน้อยกว่าผู้สูงอายุ เนื่องจากการทำงาน การเรียน ทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าวัด ทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำให้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ จึงเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแผ่ธรรมะได้เป็นอย่างดีเพราะสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ไม่มีค่าใช้จ่าย ลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ดังกล่าวทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ แต่ก็เหมือนมีดสองคมที่เกิดขึ้น ทำลายสถาบันทางศาสนาเกิดคำถามความไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติทำลายภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ อย่างพระมหาสมปองและพระมหาไพรวัลย์ วรวณฺโณ เป็นพระรุ่นใหม่ที่เน้นทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกเพื่อให้พระพุทธศาสนาเข้าถึงสังคมโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ปัจจุบันมีความห่างเหินจากพระพุทธศาสนา ตามความเจริญก้าวหน้าของสังคมและเทคโนโลยีที่มีมากขึ้น ทำให้รู้สึกว่าการที่พระพุทธศาสนาไม่ใช่เรื่องยากและ น่าเบื่ออีกต่อไป อีกทั้งยังส่งผลดีต่อพระพุทธศาสนาในการเผย

แผ่และสร้างศาสนทายาทให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนสร้างความสุขในการดำเนินชีวิตให้เกิดขึ้น

ถ้ามองถึงบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทยจะเห็นว่าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานั้นมีบทบาทในสังคมมาตั้งแต่อดีต พระสงฆ์ถือว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญของสังคมและได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้พระสงฆ์ไม่ได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังได้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมในด้านต่าง ๆ ด้วย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องปรับและเพิ่มบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมพระสงฆ์ย่อมได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องปรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อการสงเคราะห์ทางด้านจิตใจของพุทธศาสนิกชน การประพฤติปฏิบัติตนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพระพุทธศาสนาจะได้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป โดยคุณแจสำคัญที่ทำให้ธรรมะกลายเป็นเรื่องอินเทรนด์ จนกลายมาเป็นจุดเปลี่ยนที่สามารถปลุกเร้าให้พุทธศาสนาได้รับความสนใจขึ้นมาได้นั้น ถูกทำขึ้นด้วยวิธีคิด ที่เรียกว่าเป็นการปฏิบัติทั้งเนื้อหาและรูปแบบแบบเดิม จากที่เคยออกแบบขายๆ ธรรมดาๆ ก็เปลี่ยนให้มีสีสันสดใส รูปแบบน่าหยิบ น่าจับ และการใช้ภาษาและสำนวนให้มีความทันสมัย อย่างพระมหาจุฬชัย วชิรเมธี เจ้าของนามปากกา ว.วชิรเมธี พระนักปราชญ์ผู้ร้อยเรียงตัวหนังสือออกมาเพื่อใช้เป็นคติสอนใจชาวพุทธ ให้ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท และยังมีคำคมแฝงความรู้ให้ชาวพุทธได้นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตมากมาย โดยท่าน ว.วชิรเมธี จะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนเพื่อให้เข้าถึงคนทุกวัย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเรื่องธรรมะให้น่าสนใจ ด้วยการใส่ถ้อยคำที่เรียบง่ายใกล้ตัว คนทั่วไปสามารถจับต้องได้ น่าอ่าน น่าฟัง น่าศึกษา เช่น ธรรมะติดปีก การแสดงธรรมะผ่าน Youtube ใช้ชีวิต..ตั้งแต่วันสุดท้าย โดย ท่าน ว.วชิรเมธี (พระมหาจุฬชัย - พระเมธีวชิโรดม) เมื่อถึงคราวเผชิญหน้ากับการสูญเสีย หรืออยู่ให้ห่างเวลาของการจะอำลาจากโลกนี้ หากคนใกล้ตัวหรือสิ่งที่เรารักต้องมีอันพลัดพรากจากไป ก็พึงตระหนักไว้ ว่าเป็นธรรมดาของชีวิต มีพบ มีพราก มีจาก มีเจอ ความตายทั้งหลายเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องปกติ เกิดขึ้นเป็นธรรมดา เป็นบทเรียนชีวิตที่เราจะต้องเรียนรู้และต้องข้ามพ้นไปได้ ไม่วันนี้ก็วันไหนที่จะเป็นวันสุดท้ายของเรา หรือคนใกล้ตัวของเรา จะทำอย่างไรให้ชีวิตนี้ดีที่สุด คุ่มค่าที่เกิดมาบนโลกใบนี้ และที่สำคัญเราได้ทำดีกับคนที่เรารักเพียงพอหรือยัง แสดงให้เห็นถึงการพูดคุย สอดแทรกในการบรรยายธรรมะ แฝงด้วยแนวคิดและสาระดี ๆ ในแง่มุมทางศาสนาผ่านสื่อออนไลน์นี้ได้อย่างชัดเจน แฝงยลกลืนใจ เพื่อนำไปปฏิบัติสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565)

ดังนั้น การที่พระสงฆ์ใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแผ่พุทธศาสนา จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ฆราวาสได้ศึกษาธรรมะไปได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่ต้องทำเฉพาะเวลาเข้าวัดเท่านั้น

References

- BBC News. (2022). *Phra Maha Praiwan: A Look Back at the Sangha Role in Society, Politics, New Generation and LGBT*, Retrieved February 2. From <https://www.bbc.com/thai/thailand-58455025>.
- Chutima, P. (2000). Communication Philosophy in Dharma Messages of Buddhadasa Phikkhu. *Master of Communication Arts thesis*. Chulalongkorn University.
- Eawsriwong, N. (2000). *Buddhism in Changing Thai Society*. Bangkok: Komolkeemthong Foundation Publishing House.
- Foundation of Science and Technology Council of Thailand. (2022). *NSUT*. Social Person of the Year 2020. Retrieved February 1, 2022. from <http://www.thaifstt.org/index2/index.php/38-2016-06-25->.
- Kaewthep, K. (1998), *Mass Media Studies with Critical Theory: Concepts and For example*. Bangkok: Parbpim Printing.
- Lapthananon, P., Buamai, T. (2014). *Proper Internet Use Behavior of Monks*. Bangkok: Charansanitwong Publishing.
- Ministry of Public Health. (2022). *Coronavirus Disease Prevention and Control Guideline 2019 for religious ceremonies*. accessed February 1, 2022, from https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/measure/mea_religious_040363.pdf.
- Phra Mahaphanuwat Patipanamethee and Sasiwimon Rangsing. (2019). The Role and Importance of Wat Ming Muang Mun: in the Current Social Context. *Journal of Graduate Studies Perspectives College of Sangha Nakhon Sawan*.
- Phra Phromkunaphorn (P.E. Payutto). (2016). Compiled Buddhist Dictionary, (34th Edition), Bangkok: Foundation for Education for Peace.
- Phra Theppariyatsuthi (Worawit). (2002). *Sangha and Religion*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565)

Sirikanjana, P. (2012). *duties of monks according to the Buddhist law Concepts and roles of Suwanno's writings in community development*. Bangkok :
Thammasat University.

Susiwa, P. (2022). *roles and roles of monks*. retrieved February 5, 2022, from
<https://sites.google.com/site/class23102/home>.

Voice online. (2022). *Kum Keng Phra-Nen Inappropriate online media playback*.
Retrieved February 2, 2022, from <https://voicetv.co.th/read/SyCmlmxem>.

Wanapok, S. (2006). *Comparative Religion*. Bangkok: Librarian.